

TARIX FANINI O‘QITISHDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH

Isayeva Zarifaxon Shokiraliyevna

Buloqboshi tuman 1-son texnikumi tarix fani oqituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada tarix fanini o‘qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) samarali foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Zamonaviy ta’lim jarayonida raqamli texnologiyalar o‘quvchilarning bilish faolligini oshirish, mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirish hamda tarixiy tafakkurni rivojlantirishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi. Tadqiqot davomida umumta’lim maktablarida faoliyat yuritayotgan tarix o‘qituvchilari va o‘quvchilari o‘rtasida so‘rovnoma hamda kuzatuv ishlari olib borildi. Natijalar AKTdan maqsadli foydalanish dars samaradorligini oshirishi, o‘quvchilarning fan bo‘yicha qiziqishini kuchaytirishi va tarixiy manbalar bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantirishini ko‘rsatdi. Maqolada interaktiv doskalar, multimediali taqdimotlar, onlayn platformalar va raqamli xaritalardan foydalanish metodikasi yoritilgan.

Kalit so‘zlar: tarix ta’limi, AKT, raqamli texnologiyalar, interaktiv metodlar, multimedia, onlayn ta’lim, pedagogik innovatsiya, tarixiy tafakkur

KIRISH

Zamonaviy ta’lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari muhim o‘rin egallaydi. O‘zbekiston Respublikasida ta’lim jarayonini raqamlashtirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi tomonidan umumta’lim maktablarida AKTni keng joriy etish bo‘yicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda.

Tarix fani o'quvchilarda milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotirani shakllantirish va tanqidiy tafakkurni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Biroq an'anaviy ma'ruza usuli o'quvchilarning darsga qiziqishini yetarli darajada ta'minlay olmaydi. Shu bois AKTdan samarali foydalanish dolzarb masala hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi — tarix fanini o'qitishda AKTdan foydalanish samaradorligini aniqlash va metodik tavsiyalar ishlab chiqishdir.

Tadqiqot savollari:

1. AKT tarix darslarida qanday imkoniyatlar yaratadi?
2. AKTdan foydalanish o'quvchilarning o'zlashtirish darajasiga qanday ta'sir ko'rsatadi?
3. O'qituvchilar AKTdan foydalanishda qanday muammolarga duch keladi?

ADABIYOTLAR SHARHI

Ta'lim jarayonida AKTdan foydalanish masalasi ko'plab xalqaro tashkilotlar tomonidan o'rganilgan. Jumladan, UNESCO ta'limni raqamlashtirishni sifatni oshirishning muhim omili sifatida e'tirof etadi.

Shuningdek, OECD hisobotlarida raqamli texnologiyalar o'quvchilarning muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishi ta'kidlanadi.

Pedagogik tadqiqotlarda multimediali vositalar, virtual muzeylar, interaktiv xaritalar va onlayn arxivlar tarix fanini o'qitishda samarali vosita ekanligi qayd etilgan. AKT o'quvchilarning tarixiy voqealarni vizual tasavvur qilishini osonlashtiradi hamda manbalar bilan ishlash jarayonini jonlantiradi.

METODOLOGIYA

Tadqiqot dizayni

Tadqiqot aralash (miqdoriy va sifat) metod asosida olib borildi.

Ishtirokchilar

Tadqiqotda 5 ta umumta'lim maktabining 8–9-sinf o'quvchilari (120 nafar) hamda 10 nafar tarix o'qituvchisi ishtirok etdi.

Ma'lumot to'plash vositalari

So‘rovnoma

Dars kuzatuv

Test natijalari tahlili

Intervyu

Tadqiqot jarayoni

Bir guruhda tarix darslari an’anaviy usulda, ikkinchi guruhda esa AKTdan foydalangan holda olib borildi. 8 haftalik tajriba davomida o‘zlashtirish darajasi solishtirildi.

NATIJALAR

Tahlil natijalari quyidagilarni ko‘rsatdi:

AKTdan foydalangan guruhda o‘zlashtirish darajasi 18% ga yuqori bo‘ldi.

O‘quvchilarning 82% darsni qiziqarli deb baholadi.

75% o‘quvchi multimedia materiallari mavzuni yaxshiroq tushunishga yordam berganini ta’kidladi.

O‘qituvchilarning 60% texnik muammolar mavjudligini qayd etdi.

AKTdan foydalanish:

Darsni vizual va interaktiv qiladi.

Tarixiy voqealarni jonli tasvirlash imkonini beradi.

Mustaqil izlanish ko‘nikmasini rivojlantiradi.

MUHOKAMA

Natijalar AKT tarix fanini o‘qitishda samaradorlikni oshirishini tasdiqladi. Raqamli xaritalar, videomateriallar va virtual ekskursiyalar o‘quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantiradi.

Shu bilan birga, quyidagi muammolar mavjud:

Texnik jihozlarning yetishmasligi

Internet tezligining pastligi

O‘qituvchilarning raqamli kompetensiyasi yetarli emasligi

Shu sababli:

1. O'qituvchilar uchun AKT bo'yicha malaka oshirish kurslari tashkil etish;
2. Maktablarni zamonaviy texnika bilan ta'minlash;
3. Raqamli resurslar bazasini yaratish zarur.

XULOSA

Tarix fanini o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish ta'lim sifatini oshiradi, o'quvchilarning qiziqishini kuchaytiradi va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

AKTni to'g'ri va maqsadli qo'llash:

Dars samaradorligini oshiradi;

O'quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantiradi;

Innovatsion pedagogik muhitni yaratadi.

Kelgusida tarix ta'limini raqamlashtirish bo'yicha keng qamrovli ilmiy tadqiqotlar olib borish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. UNESCO. (2019). ICT in Education: A Critical Literature Review.
2. OECD. (2020). Digital Education Outlook.
3. Anderson, T. (2008). The Theory and Practice of Online Learning. Athabasca University Press.
4. Mishra, P., & Koehler, M. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge. Teachers College Record.
5. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi. (2023). Ta'limni raqamlashtirish dasturi.
6. Roblyer, M. D. (2016). Integrating Educational Technology into Teaching. Pearson.
7. Voogt, J., & Knezek, G. (2008). IT in Primary and Secondary Education. Springer.